

18/10/2009

Opinió | 23:24 h.

18/10/2009

Penjant d'un fil

TANTS CAPS, TANTS BARRETS?

"La divisió i la multiplicació de possibilitats és, ho deia ja Maquiavel, una prova de salut social"

Carles Boix

A les seves Històries Florentines Maquiavel va deixar escrit que "és ben cert que algunes divisions perjudiquen la república i d'altres la beneficien; la perjudiquen aquelles que vénen acompanyades de sectes i faccions; la beneficien, en canvi, les que es produeixen sense aquestes darreres." (Llibre 7, capítol 1).

En altres paraules, les diferències d'opinió, les discussions sobre les estratègies a seguir i el debat públic (i privat) sobre el futur d'un país són indispensables per governar-lo. Una ciutat no pot existir sense plaça pública, sense diaris digitals, sense un cert intercanvi dialèctic. Però, alhora, una ciutat al servei de les passions més personals i primàries, controlada per un nombre ilimitat de capelletes incontrolades mor dessagnada per força.

En la vida política sol haver-hi dos tipus d'organitzacions. D'una banda, hi ha aquelles forces polítiques àmplies, estructurades al voltant d'algunes idees centrals, farcides de matisos, dirigides, en l'acció quotidiana, per una certa vaguetat pragmàtica, i amb unes normes de decisió i una jerarquia interna d'una certa claredat. D'altra banda, hi ha els grupúsculs bastits damunt ideologies pures, amb militàncies esquifides i un batibull constant de passions i guerres personals. Les primeres guanyen eleccions i referèndums. Les segones, no.

Històricament tant l'extrema dreta com l'extrema esquerra han estat dominades per faccions d'una fugacitat i una irrellevància notables – llevat d'algunes excepcions autènticament sinistres (per les seves conseqüències finals sobre les poblacions que van acabar controlant i exterminant). La seva tendència a la baralla constant, a la segregació infinita de faccions, cèl.lules, grupets i altres falòrnies s'explica fàcilment.

Els partits i les associacions de tota mena s'aguanten juntes quan tenen èxit i quan l'èxit es pot atribuir amb nitidesa a algú dins de cada organització corresponent. El guanyador (ja sigui perquè ha venut sabons i fet molts diners o perquè ha atret molts vots i dirigit molts ministeris) pot imposar, amb la legitimitat que li dóna el reconeixement polític o social que ha assolit, els seus criteris sobre el grup. Ara bé, mentre això no passa, mentre el grupet en qüestió és només un grupet, tothom és igual dins d'aquesta organització. El valor que genera cadascun dels seus membres (mesurat en hores que dedica a seure en una cadira i a especular sobre la necessitat de canviar el món exterior) és gairebé idèntic. Però, tot i que cap dels membres del grup es caracteritza per cap tipus de senyal clara que li permeti distingir-se respecte als altres, tothom (o

gairebé tothom) vol ser reconegut, seguit, i fins i tot obeït pels altres. Aquesta tensió entre igualtat formal i pressió per ser aclamat com a líder natural (el secretari general del grupet) acaba, per suposat, en trencadissa. Com que el grup encara no ha aconseguit res que pugui permetre al líder del moment compensar els seus “seguidors”, aquests darrers acaben decidint que fóra millor crear un altre grup, ideològicament més pur, estratègicament més capaç d’atraure aquelles masses que el líder encara no ha convençut. Els seguidors se separen. I un cop separats tornen a barallar-se novament a l’hora de triar un líder i un programa. Tot plegat desemboca, lògicament, en una nova escissió. El cicle és inacabable.

Una solució a la divisió consisteix, per suposat, a amenaçar i estovar els altres. Aquesta pràctica ha estat més habitual entre l’extrema dreta i entre l’extrema-extrema esquerra, sobretot abans de la segona guerra mundial a Europa i abans de la caiguda del mur de Berlín a la resta del món. I probablement explica perquè hi ha hagut ocasions en què alguns líders (els que saben trencar més nassos i ho fan amb menys recança) han pogut crear moviments totalitaris d’una volada considerable i d’una ferotgia inenarrable.

Per contra, aquesta violència de cop de puny i oli purgant no va existir entre els moviments esquerrans (suposadament maoistes, trotskistes o marxistes-leninistes) que es van inventar els universitaris europeus del seixanta-vuit. Allò va ser una broma dirigida i interpretada pels burgesos llepafils, sense un estòmac, gràcies a Déu, capaç d’aguantar i repartir cleques entre els “companys de lluita”. Sense aquest zel físic, l’única manera de gestionar tota mena de tensions personals i ideològiques consisteix, com ja deia abans, a dividir-se, com fan les cèl.lules cancerígenes, en noves cèl.lules, fins a generar l’avorriment i a l’esgotament més absoluts. Arribats a aquesta darrera estació del trajecte polític, els estudiants i amateurs de la política es baixen del tren i abracen, de fet amb un sospir alegre, la vida privada (familiar i empresarial). Això últim, que en activistes sense estudis seria impensable per raons purament monetàries (deuen trobar preferible passar la vida amb el cul enganxat a la cadira del cafè de torn que carregant paquets de tota mena), entre joves universitaris és d’una racionalitat meridiana: al cap i a la fi, tenen a mà tots els recursos necessaris per guanyar-se la vida portant comptabilitats dobles o editants llibres sense haver de suportar el fàstic constant de barallar-se amb tres persones més per imprimir un ciclostil que llegiran només mitja dotzena de persones més.

Ara que el catalanisme viu una efervescència considerable, ara que surten tota mena d’iniciatives civils, plataformes i coordinadores, és important parar un moment i mirar-se al mirall. La divisió i la multiplicació de possibilitats és, ho deia ja Maquiavel, una prova de salut social. Ara bé, cal també coordinar-se i fer les coses importants tots junts. Per què, què volem? Volem una conjunt de forces (repeteix: no cal que només n’hi hagi una) àmplies, tranquil·les, transparents i ordenades? O volem un núvol de capelletes que acabin cremant els seus activistes i el país en general?

